

Anbefalinger om forebyggelse og bekæmpelse af radikaliserings

- **Grundlæggende:** Rådet for Etniske Minoriteter mener, at ekstremisme bør betragtes som en modkultur - i lighed med kriminelle bander og lignende. Det er vigtigt at understrege, at der findes andre former for radikaliserings – såsom højre- og venstresradikale former. Dog vil Rådets anbefalinger koncentreres om islamistisk radikaliserings, da denne form især appellerer til etniske minoritetsunge med muslimsk baggrund. Rådet opfordrer til, at man i højere grad prioriterer forebyggelse fremfor bekæmpelse, når der afsættes midler til området. Samtidig anbefaler Rådet, at man udbreder kendte integrationsredskaber som en del af indsatsen.
- **Tidlig forebyggelse allerede i skolen:** Rådet anser den tidlige forebyggende indsats i skolen som central. Løft det faglige niveau i dansk og matematik for de etniske minoritetselever og styrk relationen mellem lærer og elev.
- **Opkvalificer fagpersonale:** Rådet mener, at opkvalificering af fagpersoner er et godt redskab i arbejdet med at identificere tegn på radikaliserings. Men det er uhyre vigtigt, at opkvalificeringen ikke bidrager til en problematisering og mistænkeliggørelse af børn alene, fordi de har en muslimsk baggrund eller på grund af deres religiøse udtryk.
- **Gør op med berøringsangsten over for religion og samarbejd med religiøse institutioner:** Rådet anbefaler blandt andet, at der afholdes dialogmøder med moskeer.
- **Inddrag civilsamfundet:** I arbejdet med civilsamfundet bør man aktivt inddrage lokale ressourcestærke etniske minoritetspersoner, da de kan fungere som brobyggere i forebyggelsesindsatsen.
- **Ungeindsats med ungdomsklubber, praktikpladser og fritidsjob:** Rådet anbefaler, at der støttes op om disse initiativer og at de inddrages i et systematisk arbejde med at skaffe og etablere fritidsjob.
- **Støtte og hjælp til udfordrede forældre og udbredelse af kendskabet til infohusene:** Rådet anbefaler en oplysende indsats til forældrene, samt en opkvalificering af kommunernes indsats med målgruppen. Endvidere anbefaler Rådet, at kendskabet til infohusene udbredes.
- **Danskhedsbegrebet skal udvides:** Rådet anser en snæver danskhedsdefinition som en del af problemet, idet man i debatten gør islam og muslimer til problematiske i sig selv. Derfor bør man fra politisk side iværksætte en national kampagne for at mangfoldiggøre danskhed.
- **Brug statsborgerskab som integrationsløftestang og undgå ekskluderende tiltag:** Rådet anbefaler, at man genindfører erklæringsadgangen til statsborgerskab for unge, som er født og opvokset i Danmark, der blev afskaffet i 2015.

Anbefalinger om forebyggelse og bekæmpelse af radikaliserings

Grundlæggende

Rådet for Etniske Minoriteter mener, at ekstremisme og radikaliserings blandt personer i Danmark, bør betragtes som en modkultur i lighed med kriminelle bander og lignende. Det betyder, at det er en fjendtligt indstillet og ofte voldsparat gruppering, som man ofte vender sig mod pga. erfaring med marginalisering, oplevelse af politisk uretfærdighed, samt indflydelse fra andre involverede. Modkulturen giver én identitet, fællesskab, et ofte unuanceret verdenssyn og fjendebillede, og et formål med tilværelsen. Dette har betydning for, hvordan man skal modarbejde radikaliserings og undgå de voldshandlinger, den kan føre til.

Selvom det er vigtigt at understrege, at der også findes andre former for radikaliserings - såsom højre- og venstreradikale former - vil Rådets anbefalinger koncentreres sig om islamistisk radikaliserings, da denne form især appellerer til etniske minoritetsunge med muslimsk baggrund.

På den baggrund er Rådets overordnede anbefaling, at man for at forebygge og bekæmpe radikaliserings bruger redskaber, der i bund og grund er de samme som dem, der skaber god og menneskeværdig integration. Samtidig opfordrer Rådet til, at man i højere grad prioriterer forebyggelse fremfor bekæmpelse, når der afsættes midler til området.

Med andre ord: Tiltag, der er gode for at skabe et velfungerende samfund, er også gode for at forebygge radikaliserings.

Tidlig forebyggelse og udbredelse af kendte redskaber

Rådet mener, at radikaliserings bekæmpes mest effektivt ved en tidlig forebyggelsesindsats og bifalder derfor, at der i regeringens handlingsplan om forebyggelse og bekæmpelse af ekstremisme og radikaliserings indgår fokus på trivsel og forebyggelse. Radikaliserings er et bekymrende udtryk for unge menneskers sociale og kulturelle marginalisering, oplevelse af politisk uretfærdighed, samt søgen efter en simpel verdensforståelse og sort/hvide fjendebilleder, der kan give dem en mening i livet, samt anerkendelse og fællesskab. Nogle unge mennesker oplever, at de ikke er velkomne i samfundet, og at de er udelukket fra at deltage i samfundet på lige vilkår med de øvrige borgere. Derfor udgør de en gruppe, som er nemmere at rekruttere for radikaliserede grupper.

I den forbindelse er det Rådets opfattelse, at man ikke nødvendigvis behøver at starte forfra med at udvikle initiativer og indsatser. Derimod anbefales, at man i stedet bruger ressourcerne på at udbrede allerede eksisterende indsatser, som har vist sig at fungere.

Rådet anbefaler endvidere, at der rent politisk prioriteres anderledes, når der afsættes ressourcer til området. Flere af ressourcerne burde gå til forebyggelse fremfor bekæmpelse i de situationer, hvor tingene allerede er gået galt.

Eksempel: Rådet anbefaler, at et initiativ som Fritidsakademiet i København udbredes. Fritidsakademiet giver unge fra udsatte boligområder træning i arbejdsmarkedets spilleregler ved at løse praktiske opgaver for virksomheder, kommuner og festivaler. De hjælper de unge med at blive klar til faste fritidsjobs, og hjælper dem på den måde væk fra gaden og ind på arbejdsmarkedet.

Styrk inklusion og faglighed i skolen

Rådet mener, at den tidlige forebyggelse i skolen skal fokusere på inklusion og indsatsen for at styrke de etniske minoritets elever fagligt. Nogle er dårligere stillet allerede fra start i skolen, fordi de ikke har det samme sproglige niveau som deres etnisk danske kammerater. En del af børnene kender heller ikke de kulturelle omgangsformer, der værdsættes i skolen. For især drenge med etnisk minoritetsbaggrund kan det skabe grobund for en ond cirkel, hvor både de selv og deres lærere på forhånd opgiver deres potentiale til at klare sig godt i skolen og over tid skaber en modkultur omkring hård maskulinitet. Når de ikke klarer sig godt i skolen, og de oplever, at de ikke passer ind i skolens sæt af normer og regler, begynder de at opgive projektet med at gå i skole og få en uddannelse. Det giver sig udslag i skolemodstand og i stedet søger de styrke og anerkendelse et andet sted. Det ses på tværs af samfund, at socialt og kulturelt marginaliserede drenge har tendens til søge sammen i grupper om at være seje og hårde, når de oplever at de ikke lever op til skolens krav og i stedet ser de skævt til de drenge, der overholder skolens regler og normer. De drenge, der oplever, at de kan noget i skolen, bliver ofte revet med og må agere seje for ikke at være udenfor.

Samtidig er nogle lærere for hurtige til at opgive dem, hvis de træder ved siden af, i stedet for at give dem støtte og hjælpe dem tilbage på ret kurs. Det får senere betydning for deres videre uddannelsesniveau og senere deltagelse på arbejdsmarkedet. Manglende fremtidsudsigter og oplevelse af stigmatisering kan skabe grobund for modstand og behov blandt drengene for anerkendelse et andet sted, som i værste fald kan føre til kriminalitet, eller tilknytning til radikaliserede religiøse eller politiske fællesskaber. Det er afgørende at lærerne i folkeskolen tager hånd om hvert enkelt barn og sikrer, at de oplever støtte og positive forventninger, og at deres potentiale til at klare sig godt nu og i fremtiden anerkendes. Der er mange lærere, der allerede gør dette, men Rådet anbefaler, at der på skolerne gøres et pædagogisk målrettet arbejde for at sikre, at dette er almen praksis.

Tal fra Danmarks Almene Boliger viser, at unge, der som minimum opnår karakteren 4 i folkeskolens afgangsprøve i dansk og matematik, klarer sig markant bedre i fremtiden sammenlignet med dem, som ligger under dette niveau.¹ Rådet anbefaler derfor, at man fokuserer indsatsen på kerneområder som dansk og matematik, og der ydes en endnu større indsats for, at alle elever kommer over denne tærskel, der er så afgørende for de unges fremtid. Hvis den faglige indsats for de etniske minoritets elever for alvor skal forbedres, er det nødvendigt, at området får tilført flere økonomiske ressourcer. Det er desværre Rådets erfaring, at når nogle skoler får midler, som er særligt tilknyttet området, ender de ofte med at blive brugt på andre formål end at hæve fagligheden hos de tosprogede elever. Rådet anbefaler derfor, at skolerne bliver mere opmærksomme på, at pengene afsat til de tosprogede faktisk bruges til at styrke disse elever fagligt. For at sikre inklusion af de etniske minoritets elever er det dertil vigtigt, at der også blandt lærerne på skolerne afspejles en højere grad af etnisk diversitet. Rådet anbefaler, at skolerne fokuserer aktivt på at skabe en mere mangfoldig personalesammensætning, og at skole-hjem-samarbejdet fokuserer på, at styrke inklusionen af og motivationen hos det enkelte barn.

Eksempel: Søndervangsskolen i Aarhus har en god tilgang til skole-hjem-samarbejdet. Blandt andet foretages dialogen med de etniske minoritets elever forældre ud fra en anerkendende tilgang og et resourcesyn.

¹ <https://bl.dk/nyheder-presser/nyheder/2016/10/bl-lad-os-fokusere-paa-intelligensreserven-i-de-udsatte-omraader/>

Opkvalificer fagpersonale

Rådet mener, at opkvalificeringen af fagpersoner er et udmærket redskab i arbejdet med at identificere tegn på radikaliserings og risikoadfærd. Men det er vigtigt, at det ikke bidrager til en problematisering og mistænkeliggørelse af børn alene ud fra deres muslimske baggrund eller religiøse udtryk. Et fokus på forebyggelse af radikaliserings bør ikke resultere i en problematisering og dæmonisering af børn og unges identifikation med den muslimske kultur og religion.

En del af de børn og unge, som er kommet til Danmark som flygtninge har været igennem voldsomme oplevelser. Det kan give efterreaktioner som bl.a. kommer til udtryk ved, at de taler om det på – nogle gange - udfordrende måder, at de afprøver forskellige holdninger og leger med forskellige identiteter, uden at dette betyder, at de er på vej til at blive radikaliserede. Samtidig indgår religiøse identiteter i sociale forhandlinger mellem børn i børnehaver og skoler på samme måder som identiteter baseret på køn og alder. Man skal derfor ikke altid sætte alarmberedskabet i gang, hvis børn og unge anvender islam som en kilde til identitetsskabelse, da det ikke nødvendigvis hænger sammen med en radikaliserings. Hvis børn og unge føler sig mistænkeliggjort på baggrund af deres religion, kan det i stedet for at forebygge bidrage til problemet. Vi ser allerede nu, at unge oplever, at det er problematisk at være muslim i skolen, og at de føler sig udsat for at blive anset for radikaliserede. Udover at det hæmmer religionsfriheden, kan det skabe modreaktioner og betyde, at islam bliver en modstandsreligion for nogle unge.

Rådet anbefaler derfor, at man tager disse nuancer med i betragtning, når man opkvalificerer fagpersoner - og at man sætter fokus på problemet med stigmatisering af unge alene ud fra deres religiøse overbevisning. Selvom religionen i visse tilfælde kan være en bagvedliggende faktor for radikaliserings er det sjældent hovedårsagen. For at imødekomme dette problem kan man med fordel give fagpersonalet en større viden om islam generelt og undgå at der udelukkende fokuseres på radikaliserings under opkvalificeringen. I religionsfaget burde man ligeledes i højere grad undervise eleverne i islam og andre religioner, end tilfældet er i dag.

Gør op med berøringsangsten over for religion

Rådet mener, at der er et behov for at gøre op med den berøringsangst i forhold til religion. Det er afgørende, at fagpersoner stoler mere på deres faglighed og professionalisme, når de står over for et problem med en etnisk minoritetsfamilie. De skal turde stille de samme krav og have samme forventninger til en familie med udenlandsk baggrund, som de ville have til en etnisk dansk familie.

Samarbejde med religiøse institutioner

Rådet mener, at imamer og andre religiøse ledere har en vigtig rolle at spille i indsatsen for at modarbejde radikaliserings. Derfor anbefaler Rådet, at man i højere grad – både fra central politisk side og i kommunerne – samarbejder mere med moskeer og de muslimske organisationer om denne fælles interesse. Eksempelvis bør man afholde dialogmøder med moskeer, for at trække på deres erfaringer og udvikle fælles indsatser. Desuden anbefaler Rådet, at der etableres en offentlig anerkendt imamuddannelse.

Eksempel: I strategien *Tryk Aalborg* har man etableret et samarbejde med kommunens største moske. Samarbejdet fokuserer på dialog og koordinering af fælles indsats mod radikaliserings.

Ungeindsats med ungdomsklubber, praktikplads og fritidsjob

Rådet mener, at det er centralt, at de etniske minoritetsunge både har en meningsfuld tilværelse og forventninger om en meningsfuld fremtid.

Rådet anbefaler derfor, at der iværksættes initiativer, der støtter op om fritidsjob, lektiehjælp til gymnasiestuderende, ungdomsklubber og praktikpladser. En ungdomsklub må ikke bare være passiv opbevaring af unge. Derfor mener Rådet, at vejledningsdelen i ungdomsklubberne skal understøttes mere, eksempelvis som man gør det i Fritidsakademiet i København.

Endvidere anbefaler Rådet, at ungdomsklubber og boligsociale foreninger inddrages i et systematisk arbejde med at skaffe og etablere fritidsjobs til de unge. Samtidig bør kommunerne lave samarbejds-klausuler om praktikpladser, eksempelvis med håndværkerfirmaer, der renoverer lejlighed i de større boligkomplekser, for at sikre bedre tilgang til praktik blandt etniske minoritetsunge.

Eksempel: *Fritidsakademiet* i København giver unge fra udsatte boligområder træning i arbejdsmarkedets spilleregler ved at løse praktiske opgaver for virksomheder, kommuner og festivaller. De hjælper de unge med at blive klar til faste fritidsjobs, og hjælper dem på den måde væk fra gaden og ind på arbejdsmarkedet.

Inddrag civilsamfundet

Rådet mener, at civilsamfundet spiller en afgørende rolle i arbejdet med forebyggelse af radikaliserings. Det er vigtigt at inddrage de ressourcer stærke kræfter lokalt, da det sikrer en anderledes relationsopbygning mellem socialt udsatte og samfundet. Igennem lokale aktører er det nemmere at få adgang til at arbejde med de eksisterende problemer, ved at kunne handle konstruktivt og relevant i den konkrete kontekst. Rådet bakker derfor op om de initiativer i regeringens handlingsplan, der handler om at aktivere og inddrage civilsamfundet.

Rådet anbefaler, at man i indsatsen i højere grad inddrager de lokale ressourcer stærke, etniske minoriteter, der findes i eksempelvis Bydelsmødre, fædre-klubber og de lokale integrationsråd. Rådet opfordrer også til at kommunerne ansætter etniske minoriteter til arbejdet med indsatsen, da de kan fungere som brobyggere. Endvidere bør man ansætte foreningsguider, der kan vise etniske minoriteter ind i det lokale foreningsliv. I den sammenhæng opfordrer Rådet også til, at man inddrager de unge, som man er bekymrede for til at stå for konkrete aktiviteter i forbindelse med indsatsen. Det kan være en afgørende måde at vise de unge inklusion fremfor eksklusion.

Eksempler: I *Kokkedal Ungdomsklub* har de succes med at ansatte personer som er respekterede og kendte nøglepersoner i lokalsamfundet. Det gør forældrene trygge ved at lade deres børn gå i ungdomsklubben, og samtidig giver det en anden styrke i relationsarbejdet, fordi de unge ser op til og har en positiv respekt for de pågældende medarbejdere.

Organisationen *Street Society* arbejder i København med gadesport i de udsatte boligområder. De uddanner blandt andet unge, lokale rollemodeller til at arrangere og facilitere sportsaktiviteter.

Udfordrede forældre skal informeres og hjælpes

Det er Rådets oplevelse, at mange etniske minoritetsforældre har brug for mere viden om, hvad der sker, hvis de henvender sig til myndighederne med en bekymring i forhold til deres egne børn. Mange frygter for konsekvenserne og er bange for, at deres børn kan risikere at blive tvangsfjernet. Der er brug for at forældrene får indblik i processerne, og får en større viden om og erkendelse af, at man kan få hjælp i stedet for at blive straffet.

Eksempel: Virksomheden *Memox* tilbyder blandt andet familiebehandling og socialpædagogisk støtte.

Udbred kendskabet til infohusene

Rådet mener, at der skal oparbejdes en større professionalisering i håndteringen af de radikaliseringsstruede. Nogle etniske minoriteter oplever at blive kontaktet af kommunale medarbejdere, alene på baggrund af deres etniske minoritetsbaggrund, med en forespørgsel om deres vurdering af hvorvidt en konkret person er på vej ind i en radikaliseringsproces eller ej, uagtet at de ikke besidder nogen form for relevant faglighed.

Rådet anbefaler derfor, at man udbreder kendskabet til de regionale infohuse, som et sted, hvor kommuner kan få viden om, hvordan de kan håndtere sagerne mere professionelt. Infohusene danner ramme for de kriminalpræventive samarbejdsindsats for at udrede og håndtere de konkrete bekymringssager om radikalisering og udrejsende til væbnede konflikter m.v. De fungerer endvidere som et videndelingsforum, hvor udfordringer og metoder vedrørende forebyggelse af ekstremisme drøftes.

Danskhedsbegrebet skal udvides

Rådet mener, at tonen i den politiske og offentlige debat om integration, indvandrere og ghettoområder kan have en indflydelse på, at nogle unge føler sig marginaliseret i og ekskluderet fra det danske samfund. De pågældende kan ikke se sig selv i det danskhedsbegreb, der gør sig gældende i samfundsdebatten. Det kan i sammenhæng med andre faktorer bidrage til, at de unge søger andre fællesskaber, i værste fald i de radikaliserede miljøer. I integrationsdebatten er det vigtigt, at politikere og andre meningsdannere, er opmærksomme på, hvordan de udtaler sig. Der er en tendens til, at alle muslimer eller beboere i et udsat boligområde bliver skåret over en kam, selvom det kun er en mindre del, som har en negativ adfærd. Hvis politikerne ikke italesætter, at de negative historier kun omhandler et fåtal, vil mange muslimer blive stødt, da de fejlagtigt bliver identificeret med personer og adfærd, som de ofte selv lægger stor afstand til.

Rådet anbefaler derfor, at man fra politisk side arbejder på at skabe en forståelse af, at muslimer og islam ikke i sig selv er problematiske. I den forbindelse skal der åbnes op for begrebet og definitionen af, hvad det vil sige "at være dansk", så den omfatter alle borgere i Danmark og passer til en moderne og globaliseret verden, som Danmark er en del af. Endvidere anbefaler Rådet, at der fra statens side iværksættes en national kampagne for en mangfoldig version af danskhed. At man f.eks. undgår betegnelser som "muslimske elever", omfatter medborgere med muslimsk baggrund i kategorien "danskere" og i stedet arbejder med begrebet "bindestregsidentiteter", som eksempelvis "tyrkisk-dansk". Selvom det ikke er tilstrækkeligt, er det en måde at udvise inklusion overfor borgere med indvandrerbaggrund, samt forskellige måder at være dansk.

Brug statsborgerskab som løftestang og undgå ekskluderende tiltag

Rådet mener, at der politisk og værdimæssigt skal være et fokus på diversitet og på at skabe lige muligheder for unge i Danmark. Vi skal værdsætte forskellighed, give de unge et tilhørsforhold til Danmark og frem for alt undgå tiltag, der er ekskluderende.

Forskning viser, at opnåelse af statsborgerskab er en hel central faktor for styrkelse af integrationen, og det er derfor yderst beklageligt, at det er blevet sværere for unge med udenlandske forældre, der er født i Danmark, at opnå statsborgerskab. Det er med til at forstærke den forståelse, der allerede hersker blandt nogle unge om, at en dansker er hvid og kristen, og at man ikke kan være dansker som muslim. Det kan i sidste ende betyde, at flere unge med minoritetsbaggrund vender samfundet ryggen.

Rådet anbefaler derfor, at man genindfører den erklæringsadgang til statsborgerskab for unge født og opvokset i Danmark, som blev afskaffet i 2015.